

AKADEMSKI GLAS

INFORMATIVNO STROKOVNI LIST

Izhaja vsak teden. — Mesečna naročnina za akademike 5 Din, za vse druge 6 Din. Za inozemstvo 10 Din. Rokopisi se ne vračajo. Uprava in uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica 1-I. — Ček. račun: Ljubljana št. 16.465.

Ustvarimo si reprezentanco!

Preteklo soboto je bil na občnem zboru Društva slušateljev juridične fakultete soglasno sprejet samostojni predlog, ki nalaga novemu odboru, naj čimprej v zvezi z drugimi strokovnimi društvi sproži akcijo za reprezentančno organizacijo slušateljev ljubljanske univerze. Spontanost, s katero je bil sprejet omenjeni predlog, in pa novi odbor DSJF, ki je v tej smeri že ukrenil prve korake, nam vzbuja upanje, da bomo slovenski študentje vendarle v doglednem času dobili toli potrebno stanovsko zastopstvo.

Mnogo se je že govorilo o nalogah in pomenu reprezentančne organizacije in je tudi naš list že ponovno razglabljal o tem. Naj danes v glavnem ponovimo:

V dveh smereh se bo moralo gibati delo bodoče reprezentance, na znotraj in na zunanaj. V obeh pogledih bo imela opravka s perečevajnimi problemi, ki se iz dneva v dan grmadijo nad slovenskim študentom. Na znotraj vidimo poslanstvo reprezentance v brezkompromisni borbi za izboljšanje gospodarskega položaja našega študenta. Danes se mora slovenski študent, ki se večidel zbira iz gnotno šibkejših slojev, vsak dan boriti z neizprosni težkočami, ki mu dostikrat groze onemogočiti študij ali celo eksistenco. Na stotine jih je slovenskih študentov, ki se bojujejo z najprvotnejšimi vprašanji hrane in stanovanja. Poglej po predavalnicah, seminarjih in laboratorijih in videl boš mnogo obrazov, ki se na njih zrcalijo vplivi nehigijeničnega stanovanja in nezadostne prehrane. Koliko jih je, ki jim sreča ni mila ali pa jim stanovski ponos ne dopušča, da bi bili deležni drobtin, ki jih nudijo naše »socialne« menze in domovi, — pa se s par sto dinarji, ki jih dobe pri slabo plačanih instrukcijah ali bogvekod, tolčejo skozi življenje. Pridejo dnevi, ko marsikak študent ne ve, kje bo drevi večerjal, kje jutri kosil, kako doma potolažil gospodinjjo, ki hoče najemnine. In pride vpisovanje, ko je treba šteti težke denarje za vpisnino, šolnine, takse itd. Gorje revnemu študentu, če si upa zboleti. Zdravniški pregled in recept za poceni zdravila je vse, kar more dobiti zastonj. V bolnišnico ga ne bodo sprejeli, ker ni prav nikogar, ki bi plačal zanj. — Da niti ne govorimo o nabavi študijskih in znanstvenih knjig, ki se jih je velika večina od nas že odvadila kupovati.

Tu čakajo bodočo reprezentanco važne naloge. Prvo, kar bo morala ustvariti, je neodvisna akademska menza, ki bo rezala kruh res vsem tistim, ki so ga potrebni, in ne bodo zanj merodajni interesi, ki so merodajni za vse študentske menze v Ljubljani. Pošte na slovenska javnost bo gotovo podprla tako menzo. Dalje bo morala akademska stanovska reprezentanca poskrbeti, da se ustanovi primeren fond, iz katerega bodo študentje lahko dobivali dolgoročno brezobrestna posojila. Urediti in nanovo organizirati bo morala nekoč že poslujoče urade, tako akademski urad dela, ustanoviti akademsko zastavljalnico, ter poskrbeti, da se temeljito reformira Univerzitetni zdravstveni fond, ki danes ne odgovarja več potrebam. Nikdar ne

bo smela spustiti z vidika enega najvažnejših problemov slovenskega študenta, šolnin. Najti bo morala pota in sredstva najuspešnejše borbe.

Nič manj važno pa ni poslanstvo bodoče reprezentančne organizacije na zunanaj. Poleg formalnega reprezentiranja bo imela organizaciji v času, ko se vsepovsod vedno bolj uveljavlja misel o važni vlogi posameznih stanov v družbi, še poseben pomen. Bodoča reprezentančna organizacija naj bo most, pre-

ko katerega bo akademska mladina soodločevala v javnem življenju. Da ima pravico do tega, o tem so prepričani vsi, ki količkaj čutijo z njo. Njeno soodločevanje je potrebno in bo le v korist splošnosti.

V teh smereh se bo moralo gibati delo akademske stanovske reprezentance. Če bodo v njenem vodstvu ljudje, ki jim bo prva in edina skrb koristiti akademski skupnosti, bo postal položaj slovenskega študenta morda znosnejši. Dolžnost nas vseh je, da po svojih močeh pomagamo ustvariti tako reprezentanco!

Začnimo z zidavo!

Akademska akcija za gradnjo univerzitetne knjižnice se živahno zavzema za zidavo temeljev, kar je minimalni program letnega semestra v stavbni sezoni letošnjega leta. Današnje realne možnosti dovoljujejo voditi račun o polmilijonskih sredstvih v to svrhu, in sicer: iz banovinskega proračuna 200.000, 300.000 Din bi se pa dobilo od Društva za nabiranje narodnega univerzitetnega zaklada kot posojilo, katero bi vrnil rektorat kot stavbni gospodar, kadar bi dobil potrebne stavbne kredite iz državnega proračuna. Kakor smo izvedeli iz tehničnih krogov, obstojata dve varijanti programa za zidavo temeljev, in sicer a) zazidava vseh temeljev knjižnice, b) delna zazidava temeljev: pod glavno čitalnico (kletni prostori in magazini), predavalnica in skladišča v visokem parterju do nivoja glavne čitalnice. Druga varijanta omogočuje delno razbremenitev sedanje študijske knjižnice. Podrobni proračuni v tej smeri se izdelujejo, nakar dobi elaborat v roke rektorat in ga odpošlje banovini, le-ta pa pristojnemu ministrstvu v odobritev. Seveda uče skušnje, da so podobne poti dolge, vendar, tovariši naša skrb bo, da se delo ne bo zavlačevalo in da se naša stvar ne bo vlekla ad infinitum. V evidenci imamo naknadne kredite izrednega državnega proračuna, vendar v sedanjem minimalnem programu ne moremo dejanski računati z eventualnimi krediti.

Verujemo v uspeh našega dela; optimistična znamenja nam prinaša pomlad: četrti vogelni kamen, dar g. ban. svet. Lovšina, ki je bil hkrati inicijator kamna gg. banskih svetnikov, nas o tem uverja. Njegovemu plemenitemu daru naj slede nadaljni posnemovalci iz vrst pridobitnih krogov. Peti kamen gg. univerzitetnih profesorjev bo najbrže v kratkem dovršeno dejstvo. Bilo bi želeti, da se ti kamni kakor tudi nadaljni uporabijo za notranjo dograditev univerzitetne knjižnice. Bistveno namreč ne morejo pospešiti stavbnega programa darovi zasebnikov, morejo pa ako se množe, leto za letom bogatiti in soustvarjati knjižni inventar. A. S.

Juristi so zborovali in sprejeli važne predloge

Preteklo soboto se je vršil v kletni dvorani hotela »Miklič« redni občni zbor Društva slušateljev juridične fakultete, ki je najmočnejše društvo na naši univerzi. Z žalostjo moramo ugotoviti, da je na njem prišla do izraza široka razcepljenost slovenskega akademika, ki se ne more niti v svojih stanovskih zadevah otresti še vedno tako razvitega strankarstva. V dobi, ko se mora slovenski študent boriti z najrazličnejšimi življenjsko važnimi težavami in vprašanji, bi morali občni zbori strokovnih društev potekati v povsem drugačni atmosferi. In tudi miselnosti mnogih članov, da je občni zbor samo volitev, ne moremo pohvaliti in upamo, da se ne bodo več ponovili razni ogorčeni izbruhi, da so samostojni predlogi samo zavlačevanje občnega zbora.

Po prečitani zapisnikov obeh delov zadnjega občnega zbora so sledila poročila posameznih odbornikov, iz katerih povzamemo, da je šlo delovanje odbora predvsem za tem, da izboljša društvene finace, ki so bile raz-

rvane zaradi izdajanja skript in samo zato društvo v glavnem ni izdalo nobenih novih skript. Pri debati o poročilih so vsi tovariši ugotavljali, da je bilo notranje poslovanje odbora vzorno, grajali pa so, da je društvo na eni strani oviralo ustanovitev reprezentančne organizacije, na drugi strani pa ni reprezentiralo juristov, za katere mora biti njegovo strokovno društvo do ustanovitve reprezentančne organizacije tudi reprezentančno društvo. Poročila odbornikov kakor tudi predlog obeh revizorjev, da občni zbor odboru razrešnico, je občni zbor soglasno sprejel.

Kako občutno je pomanjkanje reprezentančne organizacije, smo opazili pri samostojnih predlogih. Večina samostojnih predlogov je bila takih, ki bi jih po njihovi vsebini morala reševati ravno reprezentančna organizacija, oziroma njen najvišji forum, občni zbor. Soglasno so bili sprejeti naslednji samostojni predlogi: **Predlog tov. Kosa Alberta, naj društvo pokrene široko akcijo v zvezi z dru-**

štvom »Šola in dom« za ureditev šolnin in naj skliče zborovanje akademikov ljubljanske univerze, na katerem naj se izvoli poseben odbor, ki naj se sistematično bori proti šolninam. 2. Predlog istega tovariša, naj se društvo pobriaga za ustanovitev reprezentančne organizacije. Ta predlog je vzbudil soglasen aplavz. 3. Predlog tov. Jožeta Cenčiča, naj društvo ukrene vse potrebno, da se temeljito reformira univerzitetni zdravstveni fond. 4. Predlog tov. Krajgherja Vita, naj društvo intervenira za odobritev naknadnih kreditov za zgraditev Univerzitetne knjižnice. 5. Predlog tov. Čaplaka, naj društvo sproži akcijo za kuluk študentov pri gradnji Univerzitetne knjižnice. 6. Predlog tov. Branka Jana, naj se društvena pravila glede volitev na občnem zboru spremenijo v toliko, da se voli upravni in nadzorni odbor po čistem proporciju, z dodatnim predlogom tov. Kosa naj se uvedejo enkrat za vselej tajne volitve. Vseh prvih pet predlogov je bilo sprejetih soglasno, zadnji pa s kvalificirano večino.

Pri volitvah so bile vložene tri kandidatne liste: prva z nosilcem tov. Artnakom, druga z nosilcem tov. Kosom, tretja z nosilcem tov. Erjavcem. Rezultat volitev je bil sledeč: tov. Artnak 76 glasov, tov. Kos 48 glasov, tov. Erjavec 83 glasov. Ker zahtevajo pravila absolutno večino in te noben kandidat ni dosegel, se je vršila ožja volitev med Artnakom in Erjavcem. Zmagal je tov. Erjavec in z njim vred lista, katere nosilec je bil, s 77 proti 60 glasovi, ki so bili oddani za tov. Artnaka. Okoli 19. ure zvečer je novi predsednik zaključil občni zbor, ker pri slučajnostih ni imel nihče ničesar pripomniti. P. I.

Nesreča zagrebškega profesorja

Nedeljska »Politika« poroča pod naslovom: Zagrebački profesor nastradao pred Univerzitetom; Zagreb 14. aprila. Včeraj je bil pred univerzo težko ranjen univ. prof. g. dr. Prestini. Ko je šel iz univerzitetnega poslopija, je padel nanj velik kos zidu tako, da se je takoj onesvestil. Interesantno je pripomniti, da je pred nedavnim le malo manjkalo, da g. dr. Prestini ni bil na tem istem mestu ubit, ker je naletel na vrata, na katera so študenti streljali iz revolverjev v času nekakega spopada.

Beleške

Na univerzitetnih deskah je nabit razglas rektorata, v katerem na prošnjo mestnega načelstva ljubljanskega opozarja študente, naj nikar ne uganjajo vandalizma nad mestnimi nasadi v Tivoliju. Dopis mestnega načelstva je stiliziran tako, kakor bi bili ravno študentje tisti, katerih domena je, uničevati tivolske nasade. Zdi se nam, da se do sedaj še ni zgodil noben slučaj, da bi se študentje spravili nad nasade in jih uničevali in se najbrž tudi ne bo. I.

SLOVARJE, LEPOSLOVNE in ZNANSTVENE KNJIGE prodam. Naslov in seznam v upravi.

Ure, zlatnino in srebrnino. IVAN PAKIŽ, Ljubljana, Pred škofijo 15.

Tovariši! Širite „Akademski glas“!

Prekmurski akademiki so se organizirali

Prva večja skupina prekmurskih akademikov je prišla na ljubljansko univerzo v študijskem letu 1927-28. Šest let je torej preteklo, preden se je prekmurski akademiki organizirali v svoje strokovno, nepolitično društvo.

Ustanovitev kluba je bila nujna zahteva spričo razmer, ki vladajo v Prekmurju. Stara generacija, vzrasla pod predvojnimi razmerami, gleda na svet popolnoma drugače, kakor je po pojmovanju današnjega prekmurskega študenta pravilno. Nova generacija to vidi in zaveda se, da toku dogodkov ne more stati pasivno ob strani.

Gospodarske razmere so osnova, na kateri sloni socialna struktura ljudstva, zato si stavlja klub kot nalogo predvsem njih proučevanje. Že sedaj, ko je natančen, s statistikami dopolnjeni študij gospodarskih razmer v Prekmurju šele v začetku, se kažejo njih najznačilnejše poteze: brezposelnost, pomanjkanje denarja in kredita ter nizka prodajna vrednost poljedelskih proizvodov. Zlasti je katastrofalna brezposelnost kmetskega proletariata, ki se je prejšnja leta izseljeval odosno hodil na sezonsko delo. Sedaj se je ta možnost zaslužka radi prevelike ponudbe delovnih moči drugod izredno zmanjšala, tako da so delavci prisiljeni ostajati doma brez zaslužka v breme svojcem, ki jih samih ne more več vzdrževati zemlja, ki jo je agrarna reforma razdrobila v malenkostne kose. Poleg tega, da mora kmet vzdrževati sebe, svojo družino, med katero spadajo tudi doma živeči brezposelni delavci, naj plačuje odkupnino za zemljo, dolgov, v katere se je zakopal ob nakupu orodja, in davke. Cena živine je radi mesne veletrgovine nehala biti donosna za prodajalca na drobno, tako da so glavni viri zaslužka kmetu zaprti.

Ponudba delovne sile je ogromna, mezde nizke, veliko nižje, kot je eksistenčni minimum. V platni industriji delajo šivilje ob akordnem delu za mezdo, s katero se niti prehraniti ne morejo. Pa primer s plateno industrijo ni osamljen, povsod se čuti ogromno pomanjkanje socialne zaščite.

Ljudstvo je politično nezrelo. Demagoštvo, materialna odvisnost, podkupovanje z vinom, klobasami, dovajanje volilcev na volišča s tovornimi avtomobili in godbo več zaležejo pri volitvah, kakor pa prepričanje in pametne besede o resnični koristi ljudstva.

V kulturnem pogledu se križajo v Prekmurju vplivi slovenske kulture, ki je zaznana v tem, da je učni in uradni jezik slovenski, tu in tam se najde kak slovenski dnevnik, tu in tam (pa to se da na prste sešteti) kaka revija, tu in tam kaka kulturna prireditev, recimo dramski nastop večje ali manjše vrednosti ob več ali manj zasedeni dvorani itd. — z vplivi madjarske kulture, ki jo raznaša predvsem radio in madjarski dnevnik ter »kulture«, ki jo reprezentirajo velike množine manjvrednega čtiva. Ob tem pojavu se seveda zbudijo tudi »narodni voditelji«, ki vneto preganjajo »tuj« kulturni vpliv, ne pri našajoč domačega itd.

Zahajati v podrobnosti ali naštevati podobne momente, ki so značilni za absurdnost razmer v Prekmurju, nima tu dosti smisla. Eno pač pribijmo: neizogibna nujnost zahteva, da zavzame svoje stališče do vsega tega nova generacija, ki gleda na vse to z očmi izobraženega človeka, ki hoče onemogočiti izigravanje teh razmer v sebične namene.

Klub Prekmurskih akademikov je nujna tvorba razmer. Klub ima dolžnost in nalogo, da pokaže svetu resnico, ki je bila doslej zakrivana z lepimi besedami. Klub ima dolžnost in nalogo, da v usmerjanje dogodkov aktivno

poseže, da ustvari Prekmurju boljšo, lepšo bodočnost.

Konkretno: 3. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor. Sedaj je 36 članov. Odbor tvorijo: Vladimir Skrlak, Pintarič Ivo, Tivadar Jožef, Nemeč Ludvik, Vogrinčič Ivan, Vlač Stefan ter Miško Kranjec. Prvi program dela: sestava gradiva o razmerah v Prekmurju, ustvaritev ljudske univerze, akcija za popolno prekmursko gimnazijo, fond za brezobrestna posojila revnejšim študentom.

Za klub vlada veliko zanimanje. Razumevanje za njegovo delo je pokazal zlasti g. ban, ki je ob priliki sprejema klubovih zastopnikov dal klubu podporo, s katero je ustvarjena materialna baza za gimnazijsko akcijo ter podporni fond.

Klubove publikacije nas bodo natančneje poučile o nadaljnjem njegovem delu.

K NAŠI ANKETI:

Besede gg. profesorjev dr. Ellerja, Kreka in Dolenca v zadnjih številkah »Akademškega glasu« so tako jasne in prepričevalne za vsakogar, ki mu je res mar pravih metod glede nadaljnega študija po prebitem I. izpitu, da se lahko omejim na kratko izjavo.

Izmed disciplin javnega prava je ravno upravno pravo tisto, ki kategorično zahteva poznanje predmetov pravosodne skupine, zlasti civilnega in kazenskega prava. Kako naj slušatelj razume razlastilno pravo, če mu še moderni pojem lastnine in njenih civilnopравниh omejitev ni znan, kako naj se spozna v policijsko-kazenskem pravu, če mu je sodno kazensko pravo terra incognita? So panoge upravnega prava, v katerih se pojavljajo — ker strogih meja ni — premnogokrat tudi vprašanja civilnega prava, tako n. pr. zlasti v vodnem pravu.

Predavatelj, ki poučujem obširno snov materialno upravnega prava že skoro deset let, opazujem da dobršni del poslušavcev pogosto le s težavo sledi raziskovanju vprašani, kjer se upravno in civilno pravo dotikata. Vzrok je ta, da jim nedostajajo osnovnih pojmov iz disciplin pravosodnega izpita, ki jim jih pa pičlo odmerjena predavanja iz upravnega prava ne morejo dati.

Zato se pridružujem, kar se tiče upravnega prava, tehtnim nasvetom svojih gg. kolegov in svetujem mladim pravnikom, naj nikar ne pohajajo predavanj iz upravnega prava prej, nego so se vsaj v bistvu seznanili s predmeti pravosodnega izpita.

Rudolf Andrejka.

VABILO NA PREDAVANJE.

V sredo 25. t. m. bo na 110. debatnem večeru AKE predavanje »Materija — eter — prostor«. Predava Ivo Pirkovič. Debatni večer se vrši kot običajno v elektrovedalnici na tehniko ob 8. uri zvečer.

Odbor »Akcije doma visokošolk« sporoča, da so v »Zavetišču visokošolk« na Napoleonovem trgu št. 4 uradne ure vsak dan od 17.—18. V tem času lahko dobe tovarišice natančnejše podatke o bodočem domu. V slučaju, da bi se uradne ure določile ob drugem času — bo izprememba pravočasno javljena v avli univerze. Istočasno poziva odbor vse odbornice in tovarišice na sejo, ki bo v sredo 25. t. m. ob 5. popoldne v »Zavetišču«. Sestanek je velike važnosti, zato pridite v obilnem številu. Odbor.

Kdor bi hotel zaslužiti z nabiranjem oglasov in naročnikov za neko novo revijo, naj se javi v našem lokalu.

Iz akademskega življenja po svetu

NAŠI TOVARIŠI V INNSBRUCKU

Innsbruck, 13. IV. 1934.

Slovenska kolonija innsbruških medicincev šteje danes le še šest kolegov. V letu 1934. sta promovirala dr. Kukovec in dr. Igljč. Visoke takse in težave z devizami so popolnoma ustavile dotok mlajših kolegov, starejši pa promovirajo drug za drugim, tako da nas je vedno manj. Razumljivo, da o kaki organizaciji pod takimi pogoji ni govora. Od Slovanov imajo le Bolgari svoj klub; včasih jih je bilo preko petdeset, danes jih je komaj kakih dvajset. Nekaj Slovencev pride vsako leto v tukajšnje bogoslovje; po večini so to križarji. Razen tega je tu še kakih deset Hrvatov in Srbob.

O sedanjem položaju v Avstriji nimamo v splošnem baš točne in stvarne predstave, zakaj vsak dan sprejemamo po radiu in časopisju nasprotujoče si vesti.

Pogačnik Marjan.

ANGLEŠKA MLADINA V NASPROTNIH TABORIH

Tudi angleški študent kaže danes čisto jasno tendenco, oprostiti se letargičnega mrtvila in one pasivnosti, ki ji danes mladina tako rada zapada. Nemška, italijanska in ruska mladina se je silno razgibala, toda pod vplivom »oficijelnih idej«. Angleška prehaja sama v živahnejše tempo, čeprav neredko v brezkompromisna nasprotja.

Tri smeri se oblikujejo polagoma v vrstah angleškega študentstva: Idealistično duhovna, ki jo vodi Frank Buchman, nacionalistična in socialistična. Ker smo o prvi že poročali, hočemo tudi ostalima dvema strujama, kot tipičnima v novejšem času, posvetiti nekaj pažnje.

Angleško nacionalistično gibanje, ki ga imenujejo včasih tudi angleški fašizem (Bri-

tish Union of Fascists) se je pod vodstvom Sir Oswald Mosleya močno okrepilo in doseglo že čez tristotisoč članov (številka je najbrž nekoliko pretirana; op. ured.). Organizacija je izvedena po italijanskem vzoru. Vendar je idejno originalna in nemškemu nacionalizmu v marsičem tuja. Vprašanja semitizma sploh ne načena. Prav tako ji je tuja tudi rasna ideologija, ki je nemškemu nac. socializmu fundamentalno vprašanje.

Na drugem skrajnem krilu angleške mladine je Sir Stafford Crippsova marksistična grupa, ki naj bi imela po nemških informacijah le kakih 20.000 članov, kar se nam zdi za današnje razmere na Angleškem nekoliko prenizka številka. Zakaj Cripps je izšel iz labouristične stranke, ki uživa sicer dokaj simpatij v javnosti. Morda je zadel nekoliko s svojim radikalnim programom konservativnega Angleža, ki vsaj v svojih formah ohranja vedno stike s preteklostjo. Crippsova organizacija zaliteva popolno odpravo zbornice lordov in temeljito reformo parlamenta.

Ali bo prišel trenutek, ko se bo morala Anglija odločiti za Mosleya ali Crippsa, ali pa bo morda našla rešilno pot svojemu konservativizmu, bi bilo težko prorokovati iz strukture današnje angleške mladine.

AKADEMSKA SVOBODA V ROMUNJI

Tudi jugoslovansko časopisje je poročalo o ukrepih romunske vlade, ki hoče narediti konec neprestanim dijaškim nemirom in popolnoma preprečiti vsak vpliv dijaštva na politiko. V ta namen pripravlja vlada poseben zakonski osnutek, po katerem se bo v bodoče že ob vpisu dajala dijakom v podpis posebna izjava, s katero se odpovedujejo vsakemu vmešavanju v dnevno politiko za ves čas svojega študija.

Za prestopke hoče vlada vpeljati drako-

... in še 10% popusta akademikom...

Pridobivajte „Akademskega glasu“ novih naročnikov!

ZNAK ČASA

Študentje tehnične visoke šole v Münchenu so poslali »Uradu za telesno vzgojo nemškega študenta« prošnjo, naj objavi, da je zmagovalc v smučarskem tekmovanju Kraysy dijak tehnične visoke šole v Münchenu.

Iz uredništva

Tov. Un. Kreč: Tvoj prispevek v zadnji številki z naslovom »Akademik, študij in družba« je precej trpel pod škarjami. Upam, da nam tega ne zameriš.

Čim več bo naročnikov, čim več bo sodelavcev — tem boljši, večji in lepši bo Vaš list — „Akademiški glas“!

Vse naročnike zamudnike opozarjamo, da takoj plačajo zaostalo naročnino!

Ivo Pirkovič:

... e pur si muove

Ni mogoče, da bi bilo to vse, da bi bile te neumne sanje od rojstva do smrti vse človeško življenje. Tako majhna in tako umazana čaša za neskončno vsebino človeške duše.

Ivan Cankar.

Tudi jaz menim, da znanosti ni začeti s čudežem, zato se mi zdi logično, da dejstva, ki jih še ni moči razlagati, ali niso dozorela znanosti ali pa so po svojem bistvu nedosegljiva. Znanosti pa tudi nikdar ne načenjamo na takih nevarnih točkah, marveč iz stopenj večjih verjetnosti ali nekih »gotovosti« prodiramo po znanih zakonitostih (ekonomiji mišljenja i. dr.) v domene bolj ali manj trdno fundiranih teorij, hipotez in fikcij. Vedno pa tako, da so v skladu z vsemi znanimi dejstvi. Tisoč in tisoč dejstev ne more zato potrditi »resničnosti« teorij (stopnjujejo jim le verjetnost), eno samo nasprotno zadostuje, da se zruši znanstvena zgradba, ki jo je treba znova zgraditi tako, da tudi ono »usodno dejstvo« služi kot konstrukcijski element. Tak »usodna dejstva« vodijo večkrat do miselnih revolucij, iz katerih izide znanost na širših osnovah in z enotnejšo zamisljivo. Zakoni optike, akustike, mehanike etc., ki so prvotno obsegali ozke domene, so se razvijali v tem smislu, stapljali in prehajali v za vso fenomenalnost veljavne zakonitosti.

Vendar preko onega prepada neživo-živo znanost ni našla še nobene poti. »Razlika med neživo ali neorgansko naravo in živimi bitji je torej jako precizno karakterizirana in najti ni nobenih prehodnih tvorb«, pravi biolog

g. dr. B. Zarnik, o katerem trdi g. N. — ne vem zakaj — da ga ne poznam. Ker vživa gotovo g. dr. Z. več zaupanja kot Bavink (ki ga pa v ostalem ne poznam), hočem razčleniti še nekaj njegovih misli.

Nekateri (Rhumbler, Bütkchli i. dr.) so skušali posnemati ponašanje živih stanic (deljenje, asimilacijo, izločanje itd.) z oljnimi kapljicami in kloroformom. Vendar bi bilo zelo prenašljivo trditi, da smo razložili take pojave pri živih stanicah, kakor tudi umetni roboti ne razlagajo, čeprav natančno posnemajo človekove opravke. Pomisliti moramo le, da homogeno olje ni komplicirana stanica in kloroform ne protoplazma. »Jako bi se prenašljivo, ako bi sklepali, da delujejo pri enakih življenjskih pojavih iste sile, kakor v kapljicah olja in kloroforma« (dr. Z.).

»Kako je pač zamogla nastati živa snov? Na to vprašanje ne more dati znanost še nobenega gotovega odgovora, kajti dandanes se nikjer ne poraja življenje iz mrtve snovi...« (dr. Z.)

Živa substanca nam res ni poznana. »Da živa snov ni identična z nam poznanimi beljakovinami, nego da so to le njene prve in glavne sestavine, nam kaže reakcija živih stanic na barvila... Živo jedro torej povsem drugače reagira na barvilo kot mrtvo, iz česar zamoremo sklepati, da so v živem jedru drugačne kemične spojine kot v mrtvem« (dr. Z.). Svoje predavanje »O bistvu življenja« je nekoč dr. Z. zaključil: »... povedati Vam nisem mogel, kaj je življenje, nego skušal sem predvsem označiti, kaj ni življenje, katerih činiteljev ne smemo pripisovati živim bitjem.« V teh besedah je vse poslanstvo prirodoslovca. V kolikor je živ organizem kos narave (saj potekajo v njem tudi opazovanja

dostopni procesi po znanih fizikalno kemičnih zakonih) je tudi objekt prirodoslovja. Vse kar razlaga prirodoslovec po izkustvih je dejansko prirodoslovno razumljivo, nelogično pa bi bilo sklepati, da je to tudi vse.

Naloga prirodoslovja bo ostala vedno le raziskovanje in razlaganje fizikalno kemične strani živih organizmov. Tudi g. N. more s svojim razlaganjem in kemičnimi reakcijami pokazati le, kaj v organizmih ni življenje. Vprašanje je le, ali poleg teh objektivno opaznih, znanosti dostopnih procesov še kaki drugi faktorji določujejo pojav, ki ga imenujemo življenje? To so dejstva lašne zavesti, mišljenja itd., ki so nam v subjektivnem življenju vendar mnogo neposredneje dani od vsega ostalega sveta okoli nas, ki jih pa ne bi mogli sicer nikdar zaslediti drugod, izven nas. In teh dejstev vendar ne moremo tajiti, ker bi morali sicer tajiti vse, (celo to, da tajimo), kakor jih na drugi strani ne moremo podvreči kemijsko fizikalni analizi, ker so nedostopni objektivnemu opazovanju. Zato se izobraženi, v najmodernejšem prirodoslovju podkovani prirodoslovci upravičeno vprašujejo tudi po razlagi le subjektivno doživetega nefizikalnega dela svojega življenja. »... ako ti čutijo v srcu potrebo po kakem izvansvetnem vzroku, jim seveda prirodoslovec njihove težnje ne more ovreči; reči jim le more, da o tem vzroku ne ve ničesar, ne more pa kot tak (kot prirodoslovec) niti odločiti, katero stališče je verjetnejše« (dr. Z.).

Iz dejstva, da nam epruvete in retorte prav nič ne povedo, da prav nič ne vedo o tem, kar nam je psihičnega v subjektivnem doživljanju najneposredneje danega, iz tega dejstva — ki ga tudi g. N. ne bo mogel zanikati — sklepa dr. Z. »da ono, kar nazivamo

KINO KODELJEVO. Tel. 31-62.

V soboto, 21. t. m. ob 8., v nedeljo ob 8. in v ponedeljek ob 8. **dvojni spored: Naskok na vrh** (Fr. Schmid) in **Jaz podnevi, ti ponoči** (W. Fritsch), v nedeljo ob pol 4. in pol 6. samo Naskok na vrh.

V torek in sredo ob 8. po znižani vstopnini **Nedolžnost z dežele** (Lucie English in R. A. Roberts).

V petek in soboto ob 8. največji vojni film **Galipoli**.

Koliko nas poznajo po svetu

Dunajski privatni docent dr. Hans Koch, je zapisal v »Kreuz-Zeitung« značilne besede: »Se danes je dobiti sicer pametne ljudi, ki ne razlikujejo med Slovaki in Slovenci.« Pa to še ni tako hudo. Povedati vam hočem mnogo zanimivejšo zgodbo. Pred kratkim sem se vozil z »inteligentnim« gospodom, ki je prebil nekaj mesecev v Opatiji in se je vračal menda v Linz, proti Jesenicam. Z zanimanjem je poslušal našo govorico, od katere pa ni razumel niti besedice. Nenadoma pa me je vprašal, od kdaj govore tu srbski in ne nemški jezik. Ves začuden sem mu moral razlagati, da med Srbi oz. Hrvati in Nemci žive še Slovenci, ki govore svoj jezik in ki imajo visoko razvito kulturo.

Če Amerikanci napišejo na svojih zemljevidih preko našega ozemlja Čehoslovaška republika, jim še ni toliko zameriti, kakor Nemcu, ki je takorekoč še do včeraj bival z nami v skupni državi.

Notice

Redna semestralna skupščina Društva slušateljev filozofske fakultete se vrši v soboto, dne 21. aprila, v beli dvorani hotela Union z naslednjim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnje skupščine. 2. Po-

duša, ne more biti v nobenem vzročnem razmerju z živčnimi pojavi, da duh torej ne more biti niti snov niti energija«, da se torej popolnoma izmika njegovi analizi, v nasprotju z monistom Ostwaldom, ki vidi v psihični energiji le posebno obliko fizikalne energije. Po dr. Z. mnenju mora voditi biologija in prirodoslovje sploh do psihofizičnega paralelizma, nikakor pa ne do negacije psihičnega principa: »Torej ono, kar mi subjektivno doznavamo kot duševne pojave, se odteguje popolnoma vsaki objektivni prirodoslovni raziskavi, ono nima s kavzalnim tekom v funkcijah organizma nobenega posla. O razmerju duševnega življenja in živčnih pojavov zameremo reči le to, da gredo duševne prikazni vzporedno s kavzalnim tekom živčnih izprememb...« (dr. Z.). Torej čisti psihofizični paralelizem, za katerega meni dr. Z., da je še zadnja logična zahteva naravoslovja, vse drugo pa že domena čiste metafizike.

Tako je naravoslovno naziranje naravoslovca in modernega biologa dr. Zarnika, s katerim sicer ne delim vsega prepričanja, ki pa se — čeprav g. N-tovega okusa — jasno zaveda, da je naravoslovčeva domena omejena, da pa je onkraj teh mej še drug svet, nedostopen prirodoslovcu in njegovim metodam. Ali more slepec tajiti svetlobo, ker je ne vidi?

Tako dr. Z. jasno opredeli, kaj more prirodoslovec govoriti o življenju in kdaj v svojih trditvah izgubi svojo poklicno legitimacijo.

Ob tem razmišljanju se nam »odločna volja in napor moderne znanosti, da z vsemi

KINO »SOKOL«, LJUBLJANA-SIŠKA

Sobota 21. apr.: Havajska roža.

Nedelja 22. apr.: Havajska roža.

Ponedeljek 23. apr.: Havajska roža.

Torek 24. apr.: Kubanska ljubavna pesem.

Sreda 25. apr.: Kubanska ljubavna pesem.

Četrtek 26. apr.: Kubanska ljubavna pesem.

Sobota 28. apr.: Čuvarji morale (Pat in Patachon).

Predstave ob nedeljah ob 3., 5., 7., 9. uri, ob delavnikih ob pol 7. in pol 9. uri.

ročilo odbornikov, 3. Poročilo predsednika, 4. Poročilo nadzorstvenega odbora. 6. Volitve nadzorstvenega odbora. 7. Samostojni predlogi. 8. Slučajnosti.

Rok za vlaganje prošelj za pripustitev k pravosodnemu državnemu izpitu traja do vštete 6. junija. Prošnjo je treba osebno vložiti pri predsedniku izpraševalne komisije. V mesecih juliju, avgustu in septembru se izpiti ne bodo vršili.

Novi odbor Društva slušateljev juridične fakultete se je konstituiral sledeče: predsednik Erjavec Janez, podpredsednik Sešek Marjan, tajnik Bitenc Stane, blagajnik Poštovan Matej, knjižničar Žebot Ciril, gospodar Vetrovec Josip, referent za učila Pavlič Stane.

DR. VOLOVŠEK VLADIMIR

specijalist za zobne in ustne bolezni ordinira vsak dan od 9. do 18. na Sv. Petra cesti 2/II.

Dijaki imajo znatne popuste.

Fr. P. Zajec

izprašan optik in urar,

LJUBLJANA, Stari trg št. 9.

Očala, ščipalci, mikroskopi, toplomeri, barometri, risalna orodja, foto-aparati. — Ure, zlatnina in srebrnina.

sredstvi problem prvega življenja tako razloži, da ne bo nobene vrzeli«, razblini v fantazije prirodoslovca, ki je pozabil, da je s kemičnimi reagenti in epruvetami vdrl v tuj — metafizični svet, ki ga — vaje le svojih metod — skuša nasilno stlačiti v ozke, umetno ustvarjene forme stopnjevitosti materije, ki je zgolj ad hoc ustvarjeni poizkus rešiti neke preživele ideje. Kje je vzrok, da se materija pokorava sedaj takim sedaj zopet drugačnim zakonom, kakšnega značaja so ti vzroki, ali posegajo kot deus ex machina v materialni svet, ali pa so morda podvrženi sami kakim transcendentnim zakonitostim. O teh vzrokih g. N. molči, zakaj ako bi jih omenil, bi neizbežno pokrtil z nekim imenom, ki nič ne pove, kompleks neznank.

Kadar se bo g. N. posrečilo kemično analizirati pojme zavesti, mišljenja, sklepanja etc., tedaj se bo tudi metafizika morala umakniti kemiji in fiziki in problem prvega življenja bo izključno problem naravoslovca.

Radi verjamemo, da je g. N. materialist, da pa je materialist zato, ker je naravoslovec, mu po vsem tem ne moremo verjeti. Vsaj moderen prirodoslovec ne.

Danes srečamo še nekaj materialistov, vendar nobenega, ki bi bil to iz znanstvenih razlogov. Materialist biti pomeni danes največkrat biti pristaš nekih radikalnih socialnih idej.

Vse kar se bistveno veže na neko časovno obliko, mora nujno obenem s to obliko poginiti. Če bi bile socialne ideje res bistveno povezane z materializmom, bi pomenilo to, da socialnih problemov danes ni, zakaj zna-

**Priporoča se
manufakturna
veletrgovina****A. E. ŠKABERNE**

Foto-aparate in druge foto-potrebščine
kupiš najbolje v foto-trgovini

JOŠKO ŠMUC

LJUBLJANA — Šelenburgova ulica 6

Knjigarna**Kleinmayr & Bamberg**

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 16

nudi Vam največjo zalogo tu- in inozemskih knjig vseh znanstvenih panog, daje nasvete v literarnih vprašanjih in ima vedno najnovejše sezname svetovne literature na razpolago. Oglejte si v trgovini brezobvezno obširno zalogo znanstvenih novosti. — Proti izvestni garanciji se dobivajo knjige tudi na odplačevanje.

Higijenična pralnica in svetlolikalnica
KEMIČNO SNAŽENJE OBLEK.

FR. ŠIMENC

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica št. 8

Tovariši, kupujte in iščite postrežbe samo pri tvrdkah, ki inserirajo v našem listul

nost se razvija in gleda (kot bom skušal še razčleniti) na materializem, kot preživeto stopnjo svojega razvoja. Socialne ideje se nam pa zde danes mnogo bolj žive in življenjske, kakor kdaj preje in zato tudi nemogoče, da bi se bistveno vezale na kako efemerne časovno idejo, kot je bil materializem.

»Mislim, da je vse to le poimenovanje neznank z novimi imeni, ki nič ne razlože...« so govorili naravoslovci prejšnjega, mehaničnega materialistično orijentiranega stoletja, ako so imeli v mislih »vis vitalis«, »nefizične principe« in slično. Zakaj moderen naravoslovec zadnjega stoletja in desetletja govori celo o fizikalnem svetu dokaj drugače: »Fotoni, elektroni in protoni povedo fiziku približno toliko, kot x, y, z otroku v prvi uri algebre. Največ, kar moremo trenutno upati je, da bomo našli sredstva in pota za obravnavanje (zur Behandlung) neznank x, y, z, čeprav niti ne vemo, kaj so; tako, da se napredek spoznavanja trenutno omejuje na to, kar je Einstein imenoval **izvajanje nerazumljivega iz nerazumljivega**« (J. Jeans).

Tako govore danes prirodoslovci, ki aktivno ustvarjajo moderno znanost. Visoko se dvigajo nad nepregledno množico polizobraženih in neizobraženih. Človek, ki se je povzpел le do sence slutnje njihovega »božanskega ustvarjanja«, mora občudovati te svečeniške glave našega napredka, ki se sklanjajo pred x, y, z neznankami življenja in sveta. In gospod Narobe? Mar je on edini pred zadnjimi vrzelmi do resnice? — — —

(Se nadaljuje.)